

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitteen perustelutekstiä tulee muuttaa.

”Sivistys, tutkittu tieto ja korkeakoulutetut muuttavat yhteiskuntaa paremmaksi sekä auttavat löytämään vastauksia aikamme suuriin kysymyksiin.”

Muutosesitys:

Sivistys, tieteellinen tutkimus ja korkeakoulutetut muuttavat yhteiskuntaa paremmaksi sekä auttavat löytämään vastauksia aikamme suuriin kysymyksiin.

Perustelut:

Demokratia ja sivistys ovat suomalaisen yhteiskunnan kivijalka. Kasvu syntyy uusista avauksista ja uudesta toiminnasta. Tiede ja koulutus ovat kestäväen kasvun perusta, sillä uudistuminen ja kilpailukyky kumpuavat perustutkimuksesta ja osaavasta työvoimasta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

”Koko korkeakoulu- ja tiedeyhteisö etenee tutkimuksen vastuullisen arvioinnin periaatteista (ml. CoARA) käytännön toimiin. Korkeakoulut hyödyntävät rekrytoinneissaan monipuolisia akateemisen meritoitumisen tapoja.”

Muutosesitys:

Koko korkeakoulu- ja tiedeyhteisö etenee tutkimuksen vastuullisen arvioinnin periaatteista (ml. CoARA) käytännön toimiin. Yliopistot rekrytoivat tasapainoisesti kaikille urapolun tasoille. Korkeakouluissa noudatetaan meritokratiaa.

Perustelut:

Suomalainen yliopistojärjestelmä perustuu meritokratiaan ja sitä tulee jatkossakin noudattaa kaikissa rekrytoinneissa.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoitteen perustelutekstiä tulee muuttaa.

”Yhteiskunta antaa jokaiselle suomalaiselle lupauksen maksuttomasta korkeakoulututkinnosta.”

Muutosesitys:

”Yhteiskunta lupaa, että suomalaisilla on jatkossakin mahdollista suorittaa maksuton korkeakoulututkinto.”

Perustelut:

Korkeakoulutuksen tulee jatkossakin olla suomalaisille maksutonta. Lupaus siitä, että jokainen saisi korkeakoulututkinnon, on epärealistinen. Visiossa ei tule olla epärealistisia tavoitteita.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

”Lisätään korkeakoulupaikkoja sekä kohdennetaan koulutustarjontaa osaamisen ja koulutuksen ennakkointietoa hyödyntäen luovuutta, kestäväää kasvua ja yhteiskunnan uudistumista tukeville aloille ottaen huomioon koulutusohjelmien vetovoimaisuus erityisesti nuorille.”

Professoriliitto pitää tavoitetta kannatettavana. Aloituspaikkojen lisääminen edellyttää täysimääräistä resursointia.

”OKM selvittää lyhyttutkintojen käyttöönottoa korkeakouluissa sekä niiden merkitystä reittinä korkeakoulutukseen ja osana jatkuvaa oppimista.”

Professoriliitto edellyttää, että lyhyttutkinnoista tulee tehdä laaja-alainen selvitys.

”OKM uudistaa korkeakoulutuksen alakohtaiset tutkintonimikkeet, jotta tutkintorakenne olisi nykyistä selkeämpi ja mahdollistaisi monialaiset tutkinnot myös ammattikorkeakoulutuksessa sekä tukisi opiskelijoiden liikkuvuutta moniportaisessa tutkintorakenteessa ja kansainvälisessä yhteistyössä.”

Professoriliitto ei näe tarvetta alakohtaisten tutkintonimikkeiden uudistamiselle. Ennen mahdollista uudistamista, tulee tehdä laaja-alainen selvitys, käydä vuoropuhelua ja tämän jälkeen tehdä johtopäätelmät.

”Tarkastellaan ylempien korkeakoulututkintojen kokonaisuutta korkeakoulujärjestelmän vaikuttavuuden ja toimivuuden varmistamiseksi ja arvioidaan YAMK-tutkintojen työelämäkokemusvaatimuksen poistamista erityisesti ammattikorkeakoulujen kansainvälisen yhteistyön esteiden vähentämiseksi.”

Professoriliitto ei näe tarvetta ylempien korkeakoulututkintojen kokonaisuuden tarkastelemiselle.

”Säädetään tohtoritutkintojen tavoitteellisesta suorittamisajasta ja poistetaan lisensiaatin tutkinto tieteellisenä ja taiteellisenä jatkotutkintona tutkintorakenteesta.”

Professoriliiton näkemyksen mukaan tohtoritutkintojen tavoitteellisesta suorittamisajasta säättäminen edellyttää sen huomioimista, suoritetaanko tutkintoa koko- vai osa-aikaisesti. Professoriliiton näkemyksen mukaan tohtoritutkintojen enimmäisajasta ei ole syytä säätää lainsäädännössä. Tohtoritutkintojen enimmäisajan määrittämisen tulisi kuulua yliopistojen autonomiaan.

Professoriliiton näkemyksen mukaan lisensiaatin tutkinto myös tieteellisenä ja taiteellisenä jatkotutkintona tulee säilyä.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

”Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa”

Muutosesitys:

Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tieteellinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Perustelut:

Tuottavuuden kasvu perustuu pitkälti yliopistoissa tehtävään perustutkimukseen eli tieteelliseen tutkimustoimintaan.

Tavoitteen perustelutekstiä tulee muuttaa.

”Gloaalien murrosten ja yhteiskunnallisten muutosten keskellä korkea osaaminen on tärkein omissa käsissämme oleva vahvuus. Nuorten korkeakoulutettujen aikuisten osuus nousee 60 prosenttiin laadukkaalla koulutuksella.”

Laadukas koulutus edellyttää, että opiskelijamääriin tehtävät lisäykset resursoidaan yliopistoille täysimääräisesti. Opetuksen laatu voidaan turvata vahvistamalla yliopistojen perusrahoitusta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

”Yliopistot jatkavat tutkijankoulutuksen valintaperiaatteiden ja toimintamallien uudistamista tutkijankoulutuksen vetovoiman ja selkeyden lisäämiseksi sekä tutkijakoulutettavien aseman parantamiseksi hyödyntäen mm. tohtoripilotin parhaita käytäntöjä (ml. yhtenäiset opiskelijakohortit, systemaattinen ohjaus ja yhtenäiset käytänteet). Sujuvoitetaan tieteelliseen ja taiteelliseen jatkokoulutukseen etenemistä eri korkeakoulutustaustoista ja parannetaan tutkijankoulutuksen antamia valmiuksia moninaisesti työuriin.”

Täydennysesitys:

Päätökset tohtorikoulutuksen linjauksista ja muutoksista tulee käsitellä yliopistoissa kollegiaalisesti. Linjauksissa tulee ottaa huomioon tieteenalakohtaiset erot. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että ulkomailta tulleet henkilöt voivat jäädä tohtoritutkinnon tekemisen jälkeen työskentelemään Suomeen.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

”Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat”

Muutosesitys:

Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen kehittämistyö jatkuu ja niiden välinen yhteistyö vahvistuu.

Perustelut:

Korkeakoulujen kehittämistyö pitää sisällään muutakin kuin erikoistumisen.

Tavoitteen perustelutekstiä tulee muuttaa.

”Erikoistuneet ja uudistumiskykyiset korkeakoulut palvelevat laajasti yhteiskunnan tarpeita.”

Muutosesitys:

Uudistumiskykyiset korkeakoulut palvelevat laajasti yhteiskunnan tarpeita.

Perustelut:

Uusistumiskykyisyys pitää sisällään myös erikoistumisen. Erikoistuminen voidaan poistaa.

”Tutkimus ja koulutus kehittyvät tiiviissä yhteistyössä yritysten ja työelämän kanssa.”

Muutosesitys:

Tutkimus ja koulutus kehittyvät tiiviissä yhteistyössä yritysten, kolmannen sektorin, tutkimuslaitosten ja työelämän kanssa.

Perustelut:

Kolmannella sektorilla ja tutkimuslaitoksilla on merkittävä rooli yhteistyössä.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

”OKM käynnistää korkeakoulujärjestelmän uudistamistyön vision tavoitteiden saavuttamiseksi. Päämääränä on korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua sekä koulutustason nostoa vahvistava kestävä korkeakoulujärjestelmä. Toiminnallisia tavoitteita ovat korkeakoulujen päällekkäisten tehtävien purkaminen ja yhteistyön edistäminen. Valmistelussa huomioidaan myös korkeakoulukonserneissa ja eurooppalaisen koulutus- ja tutkimusalueella tapahtuva kehitys sekä muu julkisen koulutus- ja tutkimusjärjestelmän kehittäminen.”

Muutosesitys:

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut jatkavat korkeakoulujärjestelmän uudistamistyötä vision tavoitteiden saavuttamiseksi. Päämääränä on korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua sekä koulutustason nostoa vahvistava kestävä korkeakoulujärjestelmä. Toiminnallisena tavoitteena on yhteistyön edistäminen. Valmistelussa huomioidaan myös korkeakoulukonserneissa ja eurooppalaisessa koulutus- ja tutkimusalueessa tapahtuva kehitys sekä muu julkisen koulutus- ja tutkimusjärjestelmän kehittäminen.

Perustelut:

Autonomiset yliopistot jatkavat kehittämistyötänsä vision tavoitteiden saavuttamiseksi.

”OKM tukee korkeakoulujen erikoistumista uudistamalla koulutusvastuusäntelyn siten, että korkeakoulutus vastaa kansallisesti yhteiskunnan osaamistarpeisiin.”

Visiosta ei käy ilmi, mitä koulutusvastuusäntelyn uudistaminen tarkoittaa käytännössä. Visiota on syytä täydentää tältä osin.

”Uudistetaan korkeakoulukeksintöjä koskeva sääntely. Prosessissa hyödynnetään tietoja verokkimaisten tilanteesta, tutkimuksen turvallisuuden käytännöistä ja tutkimustulosten kaupallistamista sekä turvataan tieteen ja tutkimuksen vapaus.”

”Korkeakoulut kehittävät tutkimustulosten ja luovien alojen osaamisen monipuolista yhteiskunnallista hyödyntämistä ja kaupallistamista.”

Tutkijoiden immateriaalioikeuksien turvaaminen on edellytys sille, että immateriaalioikeudet voidaan kaupallistaa. Tutkijoiden immateriaalioikeuksien sosialisointi tai siirtäminen korkeakouluille estää immateriaalioikeuksien mielekkään kaupallistamisen. Lainsäädännön ja korkeakoulujen on syytä tukea tutkijoita. Tämä reunaehto tulee huomioida mahdollisessa korkeakoulukeksintölain uudistamistyössä. Yliopistojen tehtävänä ei ole kaupallistaminen.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

”Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.”

Muutosesitys:

Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu ja kasvaa.

Perustelut:

Rahoituksen monipuolistumisen lisäksi rahoituksen tulee kasvaa. Rahoituksen tulee olla ennustettavaa ja vakaata.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

”Uudistetaan korkeakoulujen valtionrahoitusta vision tavoitteiden pohjalta. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tulevassa valtionrahoituksessa painottuvat korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kokonaisvaltainen laatu ja vaikuttavuus, koulutustason nosto ja T&K-intensiteetin lisääminen sekä korkeakoulujen uudistumisen ja erikoistumisen tukeminen.”

Muutosesitys:

Sanat ”ja erikoistumisen” - voidaan poistaa kappaleen lopusta.

Toimenpidesuorituksista puuttuu rahoitusmallin uudistaminen.

Lisäsehdotus:

Uudistetaan yliopistojen rahoitusmalli siten, että se mahdollistaa yliopistojen pitkäjänteisen perusrahoituksen ja kunnianhimoisen tutkimuksen. Siirrytään rahoitusmallissa tutkintojen ja julkaisujen määrien mittaamisesta toiminnan laadulliseen kokonaisarviointiin, jossa yliopistojen toimintaa tarkastellaan suhteessa niiden perustehtäviin.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuosittelujen kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituksien kokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Kyllä, toimenpidesuosituksista puuttuu rahoitusmallin uudistaminen.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

-

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Vision tulisi olla kunnianhimoisempi. Yhteiskunnan menestys on riippuvainen tieteellisen tutkimuksen kansainvälisestä kilpailukyvyistä. Suomi on jäänyt huolestuttavasti jälkeen korkeakouluissa tehdyn tutkimus- ja kehittämistoiminnan määrässä ja rahoituksessa verrattaessa esimerkiksi Ruotsiin ja Tanskaan. Nykyisen projektikohtaisen ja vahvasti kilpaillun tutkimusrahoituksen rinnalle tarvitaan pitkäjänteistä ja riippumatonta tutkimusrahoitusta, jolla voidaan tehdä ensiluokkaista ja kunnianhimoista tutkimusta. Tämä mahdollistaa varhaiset läpimurtoinnovaatiot. Yliopistot ja tutkimuslaitokset tarvitsevat lisää perusrahoitusta, jotta ne voivat lisätä yhteistyötä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. Myös kansainväliset tutkimushankkeet edellyttävät perusrahoitusta, kuten kansallista vastinrahaa.

9. Muut kommentit

-

Niemelä Tarja
Professoriliitto